

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XVI): legea minții,
datina superstiției! - trăiește „cultura națională”? - oglinda firii întregului
nostru popor! – „legitimarea” existenței noastre?

1871 1945
Nicolae Iorga

Hristos a înviat!

oglindea firii întregului nostru popor,
n'am avut'o încă pe deplin
și în întemeierea ei ar sta, ...,
„legitimarea” existenței noastre ...

**E ciudat cum se pot gândi oamenii la
moarte când e atîta de făcut în viață. X.**

Cînd ... un popor își dă samă
că viața ce bate în milioane de inimi,..
nu se aseamănă cu viața altor neamuri
și că e vrednică să fie păstrată
pentru desăvîrșirea și armonia lumii ...?

Nevoia legilor s'a simțit mai mult la unele
popoare decît la altele, potrivit cu firea fiecăruia!
Țăranul nostru are un cavalerism al lui!

Omenia cuiva nu se poate strînge într'o definiție

... De n'am un prieten iubitor
La groapa mea odat' să plîngă,
Atunci mai bine nu mai mor!

șagunism - tribunism - sămănătorism

Legea minții,
datina superstiției

Anul Iorga
Anul sămănătoristilor

Picu Patrut

Continuăm reproducerea articolului lui Nicolae Iorga - „Cultura națională și surogatele ei. Cultura patriotică și cea oficială” - apărut în revista săptămânală „SĂMĂNĂTORUL”, anul al II-lea, vol. III, nr. 22 din 1 iunie 1903: «Profanatorii de Voevozi, mînjitorii de pînze, dervișii urlători ai conferințelor, aceia represintă alt-ceva, un fenomen care se poate manifesta și cu mai mult adevăr, cu mai multă măsură, care poate aduce la lumină și opere frumoase. E curentul „patriotic” care produce literatură și cultură „patriotică”. Este un popor în Europa care posedă o bogată literatură patriotică, relativ cea mai bogată din cîte se cunosc: poporul unguresc. De mai bine o jumătate de veac, Ungurii trăiesc o viață de friguri, stăpîniți de **monomania patriotismului**, și tot ce scriu ei, ca și tot ce fac, are, înaintea de toate, scopul de a arăta că în cuprinsul regatului „Magyarország” trăiesc oameni cari-și iubesc țara de naștere mai mult decît ori-ce. Însă Ungurii n'au, cît despre asta, o cultură națională: tot ce au scris, zugrăvit, cîntat și sculptat până astăzi e mai mult un răsunset al literaturii germane, sau al literaturii europene în genere. **Vorbele sînt naționale; fondul e de împrumut**: sentimentalitatea rămîne, cu toată schimbarea de haine, de nume, de graiu, străină. E o cultură, care se poate întemeia foarte răpede aceasta și între frunțașii ei își poate găsi locul ori-ce cumpărat al Ungurimii stăpînitoare, ori-ce tăgăduitor al sîngelui său. E o cultură utilitară, o armă de luptă politică. **Cultura șampilată de Ministeriu se îmbrățișează, se „întemeiază” și mai repede, căci învățătorii, institutorii, profesorii, elevii au nevoie de rapoartele favorabile ale inspectorilor, de notele bune ale dascălilor.** Ca Minerva ea poate apărea gata înarmată din creierul unui Joe, dar ea se poate perde tot așa de lesne, ca fantasia unui visător. **Cultura aceasta, oficială, nu face nici cît cultura patriotică**: ea pornește din interese mai

mici, mai banale, și reprezintă și mai puțin. **Cînd însă un popor își dă samă că viața ce bate în milioane de inimi, ce luminează în milioane de minți nu se asemănă cu viața altor neamuri și că e vrednică să fie păstrată pentru desăvîrșirea și armonia lumii, că ea cere forme particulare pentru a fi statornică, recunoscută și admirată, cînd, după multe cercetări răbdătoare și puternice avînturi, aceste forme se află, și cînd individualitatea, neapărată, a fiecărui scriitor sau artist se desface din acest fond adînc și larg al rasei sale, conscient de însușirile ei, - atunci trăiește „cultura națională”.**

Pe aceasta, oglinda firii întregului nostru popor, n'am avut'o încă pe deplin și în întemeierea ei ar sta, pentru timpurile de astăzi, „legitimarea” existenței noastre, dreptul de a trăi deosebiți de State mai mari și de popoare mai multe la număr. N. Iorga». Cu ocazia „Învierii Domnului” vă urăm „**HRISTOS A ÎNVIAT**” invitându-vă să lecturați relatarea apărută în „**Sămănătorul**” (nr. 44 din 28 octombrie 1907): «**UN VIS (traducere): Azi noapte-avui un vis bizar:/ Purtat eram de mâni streine/ La cimitir și nici un prieten/ N'aveam, să plîngă după mine./ M'am deșteptat. Pe lumea asta/ De n'am un prieten iubitor/ La groapa mea odat' să plîngă, / Atunci mai bine nu mai mor! I.D.**»

În contextul actual, ar trebui să revedem cugetările nemuritoare - ale scriitorilor de la începutul secolului XX - valabile și în aceste momente: «**Cugetări: E ciudat cum se pot gîndi oamenii la moarte cînd e atîta de făcut în viață. X.**»

Despre însușirile unui popor ne relatează marele istoric român în „**Sămănătorul**” nr.19 (8 maiu 1905) în articolul „**Lipsa de loialitate**”: «Între cuceririle cele mai târzii, dar cele mai însemnate, ale culturii morale a unui popor, e loialitatea. Ea nu se poate impune în nici-un chip; **n'a fost nici-odată o lege care să pedepsească pe acel care nu e loial**; omului neloial nu i se poate închide ușa sau refusa mîna, precum se face aceasta unui hoț sau unui escroc. Neloialitatea lui culege toate foloasele unei socoteli bune și nu trage niciunul din ponoasele unei socoteli urîte. Și totuși **a fi neloial e mult mai murdar decît a avea multe păcate**, e mult mai veștejitor pentru suflet, mult mai coruptor pentru deprinderile unei societăți. O societate se asigură pentru traiu prin legi de care trebuie să asculte orișicine, fiindcă altfel pedeapsa lovește, pedeapsa scrisă și cîntărită, aproape tot așa de sigură și fixă, cum e pedeapsa pe care o dă natura celor ce calcă legile ei. Ea se mai asigură prin datini, prin așa-numitele „**convenții sociale**”: toată lumea s'a deprins, s'a înțeles pe încetul a face într'un fel, în anumite împrejurări; cine face altfel, cine dovedește prin aceasta că e mai rău decît acele datini, acela e înlăturat fără judecată; lumea întoarce capul cînd îl vede și pune mîna în buzunar cînd îl întîlnește, ca să nu i-o întindă. **Unele societăți trăiesc numai cu aceste datini. Ele sînt privite ca sfinte.** Rînduri de oameni și le-au trecut ca o pavăză în potriua nedreptății, a păgubirii unora prin alții, a urîciunii și păcătoșiei morale. Credința desăvîrșită a mii de mii de oameni li-a făcut ca un chivot de diamant care nu se poate zdrobi. Bătrînii, înțelepții spun, la ori-ce întîmplare, datina, și totul s'a încheiat. **Nevoia legilor s'a simțit mai mult la unele popoare decît la altele, potrivit cu firea fiecăruia.** Dar de regulă ea se ivește atuncea cînd oamenii au în sfîrșit multe lucruri însemnate, multe cuceriri și stăpîniri de preț, pe care trebuie să le apere bine, pentru cîtă muncă se află strînsă și înfățișată în ele. **Legea e scrisă, față de datina moștenită prin cuvînt și păstrată în minți numai, fără semne.** Ca și datina, legile sînt neschimbate, infrangibile

ca oțelul cel mai bun și mai adevărat. Ele nu trăiesc împreună cu societatea, nu se dezvoltă odată cu dînsa; sînt ca o crisalidă pe care viața o sfarmă dacă poate sau în care une ori viața, prea slabă pentru a birui, se stinge. Mai multe, mai migăloase, mai sigure decît datina, întemeiate pe conștiința că ele cuprind adevărul desăvîrșit și neschimbat, legile sînt însă și ele neîndestulătoare.

Ceia ce nu poate da atunci **legea minții, datina superstiției**, aceia o dă, în tovărășiile de oameni cele mai înaintate și mai înalte, - **simțul inimii**. Și inima prețuiește, cîntărește, judecă. Și atunci de la dînsa, judecătorul cel mai gingaș, pe care însă nu oricine-l poate înțelege și urmă, vin anumite osînde. Ele nu cuprind în ele nici îndărătnicie neînduplecată, nici poftă fierbinte de răzbunare. Nu se rostesc în mijlocul fulgerelor și trăsnetelor unui Munte Sinai cu fruntea în neguri. Le spune un înger bun, zîmbind de milă. Dar din inimile tuturor oamenilor de bine chipul moral al osînditului s'a șters. Îl vei întîlni chiar, vei răspunde la întrebările lui, îi vei da poate și mîna, dacă ești îngăduitor, cum sînt cei mai mulți, dar el rămîne de atunci înaintea un om fără altă garanție decît aceia pe care legea o impune și o păzește: el e scos deci din frăția oamenilor nobili, a aleșilor unui timp. **Evul mediu a numit loialitatea**, pe care a cunoscut-o cînd încă nu erau decît datine, și nu legi, **cavalerism**. Nu era dator nimeni să fie cavaler, și aveai legături zilnice și cu cei cari nu erau. Dar cu cîtă sfințenie păzia acel ce era, curăția cavalerismului său! Țeranul nostru are și el, din moși și strămoși, un cavalerism al lui, ale cărui reguli nescrise le știe foarte bine oricare locuitor al satelor. Precum atunci, în evul mediu, erau cavaleri și necavaleri, la țeranul român sînt oameni cu omenie și oameni fără omenie. Omenia cuiva nu se poate strînge într'o definiție de școală: este ceva al inimii foarte ales, în care e bunătate, e dărnicie împăratească – un „să întreacă de la mine”! -, e o dreptate mai înaltă decît cea pusă în cîntar, e dorința de a îndatori, de a face plăcere cuiva, o recunoștință discretă, e cumpănire în cuvinte, de desinteresare, spirit de jertfă, credință în prietenie, e milă, hărnicie în a da ajutor, modestie, respect pentru simțirile adînci ale sufletului aproapelui său: pentru durerea lui, pentru iubirea lui, pentru dorurile lui»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xvi-legea-mintii-datina-superstitiei-traieste-cultura-nationala-oglanda-firii-intregului-nostru-popor-legitimarea-existentei-noastre-151828.html>

← → ↻ 🏠 | <https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xvi-legea-mintii-datina-superstitiei-traieste-cultura-nationala-oglanda-firii-intregului-nostru-popor-legitimarea-existentei-noastre-151828.html> 📄 ☆ ⚙️ 🔍 📧

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2020-Anul Iorga, anul sămănătoriștilor (XVI): legea minții, datina superstiției! - trăiește „cultura națională”? - oglinda firii întregului nostru popor! - „legitimarea” existenței noastre?

📅 21.04.2020 11:27 🔥 369 vizualizari 💬 0 comentarii

În: *Tribuna*, 21 aprilie 2020